

RMC-MONITORING EN BEGELEIDING VOOR JONGEREN MET STARTKWALIFICATIE

Een verkennend onderzoek naar nut en noodzaak
in drie regio's waar dit (deels) al gebeurt

Auteurs

Drs. A. (Anner) Bindels, A. (Anne) Wermers, MSc

In opdracht van

Ingrado

Datum

februari 2022

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
INLEIDING	7
Aanleiding en context	7
Doel van het onderzoek	8
Werkwijze	8
Respons	8
Leeswijzer	9
WAT VINDEN JONGEREN?	10
Jongeren met startkwalificatie lopen ook vast	10
Vaak spelen psychische problemen of multiproblematiek een rol	10
Jongeren met startkwalificatie ervaren soms hoge drempels om zelf ondersteuning te vinden	11
Veel steun voor monitoring en proactief benaderen	12
Keuzevrijheid, privacy zijn belangrijke randvoorwaarden	13
De benadering moet vooral laagdrempelig, persoonlijk en niet-beoordelend zijn	14
Waardering voor en positieve verwachtingen over ondersteuning	14
Ook positieve verwachtingen voor de maatschappelijke impact	15
Een klein aantal jongeren is geen voorstander van uitbreiding	16
Uitstroomcijfers RMC-begeleiding van jongeren met startkwalificatie in de praktijk	17
WAT VINDEN GEMEENTEN?	18
Verschillende ideeën over problematiek bij jongeren met startkwalificatie	18
Gemengde signalen over monitoren van jongeren met startkwalificatie	19
Lichte voorkeur voor RMC als monitoringspartij	21
Het belangrijkste is dat de monitoring en begeleiding goed gebeurt	22
BIJLAGE 1 TWEE PORTRETTE	23
Joost	23
Raafat	25
BIJLAGE 2 GEÏNTERVIEWDE PROFESSIONALS EN BELEIDSMAKERS	27
BIJLAGE 3 VERSLAG CO-ONDERZOEKER	28
BIJLAGE 4 UITVOERING RMC-TAKEN IN DE DRIE REGIO'S	29
Kop van Noord Holland	29
Tilburg	30
Rijnmond Zuidoost	30

SAMENVATTING

Jongeren met een startkwalificatie¹ maken op dit moment geen onderdeel uit van de RMC-wetgeving. Gemeenten hebben vanuit deze wetgeving de opdracht om uitvoering te geven aan de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) en zo jongeren (in kwetsbare positie en voortijdig schoolverlaters) te monitoren en benaderen om passende ondersteuning richting duurzame participatie binnen de samenleving te bewerkstelligen. Echter is dit nu alleen nog gericht op jongeren zonder startkwalificatie². In dit verkennend onderzoek heeft ZINZIZ in opdracht van Ingrado onderzocht of ondersteuning van jongeren met een startkwalificatie tot 27 jaar wenselijk is en of het RMC daarin een rol zou moeten spelen.

Dat deden we door 36 jongeren en 19 professionals en beleidsmakers uit drie RMC-regio's te raadplegen. Deze drie regio's ondernemen al stappen om jongeren met startkwalificatie te ondersteunen vanuit het RMC. Bijna alle jongeren hadden een startkwalificatie en ervaring met ondersteuning vanuit de gemeente, al dan niet vanuit RMC. We vatten de belangrijkste bevindingen samen per onderzoeksvraag.

Waarom is volgens jongeren de ondersteuning nodig en wat levert het hen op?

De ondervraagde jongeren formuleerden een vrij eenduidig antwoord op deze vraag: omdat ook jongeren met startkwalificatie kunnen vastlopen in onderwijs of werk en er vervolgens zelfstandig (langdurig) niet meer uitkomen. Jongeren hebben dit zelf ervaren en zien dit ook bij leeftijdsgenoten met startkwalificatie. Vaak heeft dit te maken met een diversiteit aan en combinatie van problemen, zoals psychische problemen, schulden, moeilijk passende (studie)keuzes kunnen maken, drugsgebruik en overmatig gamen. Ook is er soms sprake van een beperkt ondersteunend sociaal netwerk. Hierdoor ervaren zij soms jarenlang (ernstige) problemen, zitten zonder opleiding of werk of proberen deze steeds zonder succes.

Sprekend vanuit hun eigen ervaring geven jongeren aan dat ondersteuning hen veel oplevert, zoals meer zelfvertrouwen, een positievere kijk op de toekomst, het gevoel weer bij de maatschappij te horen en concrete punten zoals een opleiding of werk. De jongeren verwachten dat ondersteuning voor jongeren met startkwalificatie ervoor zal zorgen dat er minder jongeren 'buiten de boot vallen'.

Jongeren geven overwegend aan dat monitoring en begeleiding van jongeren met startkwalificatie wenselijk is, met een lichte voorkeur voor uitvoering door RMC. Echter, zij vinden het wel belangrijk dat privacy van jongeren gewaarborgd wordt en dat er keuzevrijheid blijft ten opzichte van wel of niet monitoren. Indien er dan benaderd zou worden, dient dit laagdrempelig, persoonlijk en zonder vooroordeel te gebeuren. Een klein deel van de jongeren geeft aan deze monitoring onnodig of onwenselijk te vinden. De mogelijkheid tot ondersteuning vinden zij wel wenselijk, maar op aanvraag.

Hoe hoog is de drempel om ondersteuning te vragen en te vinden?

De helft van de jongeren met startkwalificatie binnen deze verkenning vond het moeilijk om zelf ondersteuning te vinden wanneer zij hulp nodig hadden. Dit kwam door persoonlijke omstandigheden, waarbij schaamte om te laten zien dat het niet goed gaat een belangrijke rol speelt. Ook staan zij er vaak alleen voor en hebben geen idee wat ondersteuningsmogelijkheden zijn en wie die ondersteuning kan bieden. Er wordt niet snel gedacht aan een eventueel begeleidende rol vanuit de gemeente.

Hadden de jongeren actief benaderd willen worden?

De meerderheid van de jongeren binnen dit onderzoek zou het fijn vinden als de gemeente hen, op basis van monitoring, zou benaderen om te vragen of zij ondersteuning nodig hebben. Ze denken dat monitoring en benadering vanuit de gemeente hen veel tijd en moeite had kunnen besparen en dat dit een lange periode van problemen en onzekerheid had kunnen voorkomen door eerder passende ondersteuning te vinden. Ook denken zij dat benadering door de gemeente:

¹ Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of een diploma van een opleiding op niveau 2, 3 of 4 van het mbo.

² In de huidige wetgeving gaat dit om jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar oud. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding om de grensleeftijd te verhogen naar 27.

- ➔ Jongeren het gevoel geeft gehoord te worden, dat de gemeente betrokken en geïnteresseerd is en dat iemand zich zorgen om hen maakt
- ➔ Jongeren laat weten dat de mogelijkheid er is om hulp te krijgen. Dat maakt de drempel lager en helpt jongeren die de eerste stap niet durven zetten
- ➔ Jongeren helpt 'door de bomen het bos weer te gaan zien', meer zelfredzaam te worden en hun problemen niet verder voor zich uit te schuiven
- ➔ Een preventieve functie heeft, doordat voorkomen kan worden dat problemen meer uit de hand lopen.

Welke voordelen zien gemeenten?

Voor professionals en beleidsmakers van de gemeenten is het bepalend of en hoeveel jongeren met startkwalificatie daadwerkelijk vastlopen in onderwijs of werk. Zij kennen weliswaar meerdere voorbeelden uit de praktijk, maar hebben weinig zicht op concrete aantallen. Hier is wel behoefte aan. Bovendien verschillen zij van mening over of monitoring en ondersteuning aansluit op de behoeften (en zelfredzaamheid) van jongeren met startkwalificatie.

Het meest overtuigd zijn de gemeenten over nut en noodzaak van monitoring en begeleiding voor jongeren die een mbo 2, 3, of 4 opleiding hebben afgerond of doorlopen. Over deze jongeren wordt breed gedeeld dat zij nog relatief veel vastlopen en er onvoldoende zelf uitkomen. Andere specifieke subgroepen zijn jonge ouders en statushouders met startkwalificatie.

Over jongeren met een havo- of vwo-diploma zijn de meningen sterker verdeeld. Een deel van de professionals en beleidsmakers vindt dat deze niet gemonitord moeten worden, omdat zij vinden dat ze voldoende zelfredzaam zijn. Toch vindt een meerderheid dat monitoring en ondersteuning ook voor deze jongeren veel meerwaarde heeft, omdat ook deze jongeren vastlopen: een startkwalificatie betekent niet per definitie dat een jongere ook zelfredzaam is.

Het uitbreiden van monitoring en ondersteuning naar alle jongeren met startkwalificatie levert volgens hen onder andere op dat:

- ➔ Ook kwetsbare jongeren met startkwalificatie in beeld zijn en blijven (dit is nu vaak niet het geval)
- ➔ Er veel meer jongeren met startkwalificatie bereikt worden
- ➔ De gemeente uitstraalt dat elke jongere telt
- ➔ De gemeente preventiever kan handelen
- ➔ Deze jongeren eerder bereid zijn om hulp te ontvangen en veel eerder (soms jaren) weer naar passend werk of een opleiding begeleid kunnen worden dan wanneer zij het helemaal zelf moeten doen: het levert grote tijdswinst op
- ➔ Er analyses verricht kunnen worden over de beschikbare informatie, zodat duidelijk wordt wat er nodig is voor jongeren met startkwalificatie, wat een gemeente moet inkopen of waarop moet worden aanbesteed.

Is RMC de aangewezen partij om hierin de regie te krijgen en waarom?

De meerderheid van de betrokkenen heeft een (lichte) voorkeur voor RMC om de monitoring en ondersteuning uit te voeren. Hiervoor geven zij verschillende redenen aan, bijvoorbeeld de onderwijsbehoefte die in veel gevallen speelt en het minder dwingende karakter van de RMC (ten opzichte van Werk en Inkomen). Daarbij werkt RMC al vanuit een coördinerende en outreachende rol naar jongeren.

Het belangrijkste vinden de betrokkenen dat zowel RMC als Werk en Inkomen betrokken zijn in de ondersteuning en het goed samenwerken, zodat maatwerk geboden kan worden. Daarbij vinden vrijwel alle betrokkenen het een goed idee om pilots uit te voeren waarin alle jongeren (met en zonder startkwalificatie) gemonitord en begeleid zouden worden, om te ontdekken wat dit oplevert.

Wat zou het de maatschappij kunnen opleveren?

Deze vraag staat uiteraard niet los van de andere voordelen die jongeren en gemeenten noemen. Die voordelen zorgen er volgens jongeren namelijk voor dat:

- Er minder (jeugd)werkloosheid is
- Jongeren ook op lange termijn gelukkiger worden en minder psychische problemen ervaren
- Er minder problemen op straat zijn
- Jongeren op een goede manier participeren in de maatschappij
- De maatschappij een positiever beeld van jongeren krijgt
- De maatschappij 'beter gaat lopen'.

Gemeenten (de meerderheid van de geïnterviewden) delen de voordelen die het voor jongeren op zal leveren en daarmee (ook op langere termijn) voor de maatschappij als geheel. Een belangrijke aanvulling is dat zij verwachten dat het de relatie tussen gemeenten (overheid) en inwoners zal verbeteren, doordat inwoners merken dat de gemeente er ook voor alle jongeren is.

INLEIDING

In dit inleidende hoofdstuk nemen we u mee in de context en aanleiding voor het onderzoek. Ook schetsen we de onderzoeksvragen en aanpak.

Aanleiding en context

Gemeenten werken binnen een daartoe aangewezen regio samen om uitvoering te geven aan de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). Vanuit deze RMC-functie worden jongeren in kwetsbare positie en voortijdig schoolverlaters gemonitord en benaderd om passende ondersteuning richting duurzame participatie binnen de samenleving te realiseren. De RMC-wetgeving die ten grondslag ligt aan deze activiteiten is momenteel gericht op jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie³. Sinds 2021 werkt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan een wetsvoorstel waarin de RMC-taak wordt uitgebreid naar jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie. Uit een recent CBS onderzoek⁴ blijkt echter dat er ook veel jongeren met startkwalificatie zijn die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

In dit onderzoek verkent ZINZIZ in opdracht van Ingrado of ondersteuning van de jongeren tot 27 jaar mét een startkwalificatie wenselijk is en of RMC daarin een rol zou moeten spelen.

CBS: HOEVEEL JONGEREN MET STARTKWALIFICATIE HEBBEN EEN 'AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT'?

Het CBS signaleerde dat er in oktober 2018 in totaal:

- 1,5 miljoen jongeren (15 tot 27 jaar) met startkwalificatie waren; en
- Bijna 1 miljoen jongeren zonder startkwalificatie.

Van deze jongeren hadden 395.000 jongeren een (risico op) afstand tot de arbeidsmarkt, waarvan 208.000 jongeren niet-economisch zelfstandig waren ondanks dat zij werkten en 187.000 jongeren niet werkten.

De niet-onderwijsvolgende jongeren met startkwalificatie hadden naar verhouding vaker werk en waren veel vaker economisch zelfstandig dan jongeren zonder startkwalificatie (zie tabel).

Daarbij waren jongeren met startkwalificatie:

- Een jaar later vaker wel aan het werk
- Veel minder vaak langer dan 1 jaar niet ingeschreven bij een opleiding (29 % vs. 46 %)
- Een jaar later vaker wel economisch zelfstandig.

Dit duidt erop dat deze jongeren vaker zelfredzamer zijn dan jongeren zonder startkwalificatie.

Tegelijkertijd blijft er een grote groep jongeren met startkwalificatie die ook een jaar later nog een (risico op) afstand tot de arbeidsmarkt heeft. Van de niet-onderwijsvolgende en niet-werkende jongeren met een startkwalificatie zat 43% ook een jaar later nog in die situatie. Dit komt vaker voor bij jongeren met een mbo 2 of 3 behaald onderwijsniveau (52 %) en neemt geleidelijk af naarmate jongeren een hoger behaald onderwijsniveau hebben, naar 25 procent bij hbo- of wo-master. Verder bleek dat van de 141.000 jongeren die niet-onderwijsvolgend en niet-werkzaam zijn, jongeren met startkwalificatie veel vaker (80 %) geen uitkering ontvangen en niet ingeschreven staan bij UWV dan jongeren zonder startkwalificatie (61 %). Zij zijn zodoende ook veel minder vaak in beeld bij de gemeente.

	Zonder startkwalificatie	Met startkwalificatie	Startkwalificatie onbekend
Totaal	984.200	1.500.300	91.400
Onderwijsvolgend	793.600	738.000	
Institutioneel/arbeidsongeschikt	41.700	13.100	4.400
Niet werkzaam	53.400	85.000	49.000
Werkzaam, economisch zelfstandig	47.900	503.900	17.800
Werkzaam, niet-economisch zelfstandig	45.300	156.600	5.700
Werkzaam, economische zelfstandigheid onbekend	2.200	3.700	14.500

³ Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of een diploma van een opleiding op niveau 2, 3 of 4 van het mbo.

⁴ Kijk [hier](#) voor meer informatie.

Doel van het onderzoek

Het doel van dit verkennende onderzoek is om inzicht te krijgen in de noodzaak van ondersteuning vanuit het RMC van jongeren met een startkwalificatie, die vastlopen in onderwijs of werk. En in hoeverre in dat kader monitoring van jongeren met een startkwalificatie tot 27 jaar wenselijk is.

De centrale onderzoeksvragen zijn:

- 1) Waarom is volgens jongeren de ondersteuning voor deze jongeren wel of niet nodig en wat levert het hen op?
- 2) Hoe hoog is de drempel voor deze jongeren om ondersteuning te vragen en willen zij actief benaderd worden?
- 3) Waarom is het volgens gemeenten (zowel RMC als andere afdelingen) nodig om deze jongeren te laten monitoren en ondersteunen en wat levert het op?
- 4) Wat zou het, vanuit het perspectief van de professionals en jongeren, de maatschappij op kunnen leveren om alle kwetsbare jongeren (met en zonder startkwalificatie) tussen de 16 en 27 jaar in beeld te hebben en te ondersteunen?

Werkwijze

We hebben drie RMC-regio's geselecteerd waar RMC al, in zekere mate, jongeren tot 27 jaar met een startkwalificatie ondersteunt. Deze regio's selecteerden we op basis van een door Ingrado aangeleverde lijst van 18 regio's en korte telefonische gesprekken met de RMC-coördinatoren van die regio's. We hebben data verzameld door in deze regio's, aan de hand van de onderzoeksvragen:

- ➔ Jongeren met een startkwalificatie die ondersteuning van RMC/gemeente hebben ontvangen:
 - Een digitale vragenlijst⁵ via een link of een QR-code voor te leggen.
 - In groepsgesprekken te bevragen⁶
 - Met een diepte-interview te vragen een portret te schetsen⁵ (zie bijlage 1 voor twee portretten)
- ➔ Professionals in groepsgesprekken te bevragen (zie [bijlage 1](#) voor een overzicht van de geïnterviewde professionals).

De onderzoekers van ZINZIZ hebben in dit onderzoek samengewerkt met een van de jongeren, met startkwalificatie die RMC-ondersteuning heeft ontvangen, als co-onderzoeker (zie [bijlage 2](#)).

Respons

Binnen het onderzoek zijn verschillende methoden voor werving en dataverzameling gebruikt. De jongeren zijn bijvoorbeeld geworven via de contactpersonen binnen de regio, via RMC-trajectbegeleiders en jobcoaches, via de onderzoekers met mail of whatsapp, of door een flyer die werd meegestuurd met een informatiefolder over RMC binnen de regio. Ook vroegen we jongeren die de enquête ontvingen of zij mee wilden werken aan een verdiepend groepsinterview. Deze wervingsmethoden hadden wisselend succes. Zo leverde de flyer die verspreid werd onder 200 jongeren maar één respondent op.

Voor de interpretatie van de bevindingen is het dus belangrijk om mee te nemen dat bij het onderzoek een selecte groep respondenten betrokken is geweest:

- ➔ In de drie geselecteerde regio's is al aandacht voor jongeren buiten de wettelijke RMC-doelgroep
- ➔ Binnen de regio's hebben we gebruik gemaakt van het netwerk van de RMC-coördinatoren, om professionals en beleidsmakers te betrekken. Dit gaat in veel gevallen om personen die op een of andere manier een sterkere betrokkenheid bij het onderwerp hebben
- ➔ De meeste jongeren die de vragenlijst invulden zijn geworven via de gemeente en hadden daarbij al in bepaalde mate te maken gehad met de problematiek van 'vastlopen in onderwijs en werk' en ondersteuning vanuit de gemeente. Doordat wij de jongeren in de vragenlijst vroegen om deze ook aan andere jongeren door te sturen ('snowball-sampling') heeft een klein deel naar verwachting minder ervaring met de problematiek en de gemeente.

⁵ Deze is op verzoek beschikbaar.

⁶ In 2 van de 3 regio's.

	Vragenlijst jongeren			Groepsgesprekken jongeren			Groepsgesprekken professionals en beleidsmakers		
	Benaderd	Beoogd	Respons	Benaderd	Beoogd	Respons	Benaderd	Beoogd	Respons
Regio 1	25	30	15	15	4 – 12	3	6	5 – 8	3
Regio 2	>40	30	18	18	4 – 12	4	>12	5 – 8	11
Regio 3	>200	30	1	Onbekend	4 – 12	0	>8	5 – 8	5
Totaal	>250	90	34	34	14 - 36	7	>26	15 - 24	19

Tabel Overzicht respondenten

Hierdoor is het mogelijk dat de bevindingen niet een op een te generaliseren zijn naar andere regio's en naar alle jongeren, professionals en beleidsmakers. Om dit zo veel mogelijk te compenseren hebben we in groepsinterviews nadrukkelijk aandacht besteed aan meerdere perspectieven en de discussie over toepassingen in andere regio's en contexten gestimuleerd. De verkenning geeft wat ons daarmee een veelzijdig en gebalanceerd beeld van de meningen die onder jongeren en gemeenten leven over de monitoring en begeleiding van jongeren met startkwalificatie.

Leeswijzer

Het rapport is opgedeeld in twee delen:

- 1) In het [eerste deel](#) komt het perspectief van de jongeren aan bod
- 2) In het [tweede deel](#) komt het perspectief van de gemeenten.

Ook hebben we een aantal [bijlagen](#) opgenomen waar u achtergrondinformatie en portretten van twee jongeren kan vinden.

WAT VINDEN JONGEREN?

We nemen u in dit hoofdstuk mee in het perspectief van de jongeren: Hoe kijken zij aan tegen de ondersteuning? En welke wensen en ideeën hebben zij over hoe zij benaderd worden?

We hebben 34 jongeren met een digitale vragenlijst bevestigd en hebben twee groepsinterviews met 7 jongeren uitgevoerd met de volgende kernvragen:

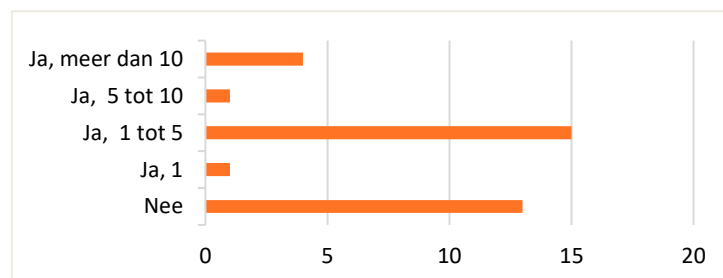
- ➔ Waarom is ondersteuning (in het algemeen en door RMC in het bijzonder) voor jongeren met startkwalificatie nodig en wat levert op?
- ➔ Hoe hoog is de drempel voor jongeren om ondersteuning te vragen en hoe moeilijk is het om ondersteuning te vinden?
- ➔ Hadden de jongeren actief benaderd willen worden en waar zou monitoring, benadering en ondersteuning volgens hen aan moeten voldoen?

Hieronder nemen we u mee in de belangrijkste bevindingen

Jongeren met startkwalificatie lopen ook vast

De jongeren formuleerden een vrij eenduidig antwoord op de vraag waarom ondersteuning voor jongeren met een startkwalificatie nodig is: omdat ook jongeren met startkwalificatie kunnen vastlopen. En vervolgens er zelfstandig (langdurig) niet meer uitkomen. Bijna driekwart van de bevestigde jongeren hebben bovendien zelf een startkwalificatie en de ervaring dat ze op een bepaald moment (nu of in het verleden) zelfstandig niet of moeilijk verder kwamen op het gebied van onderwijs of werk.

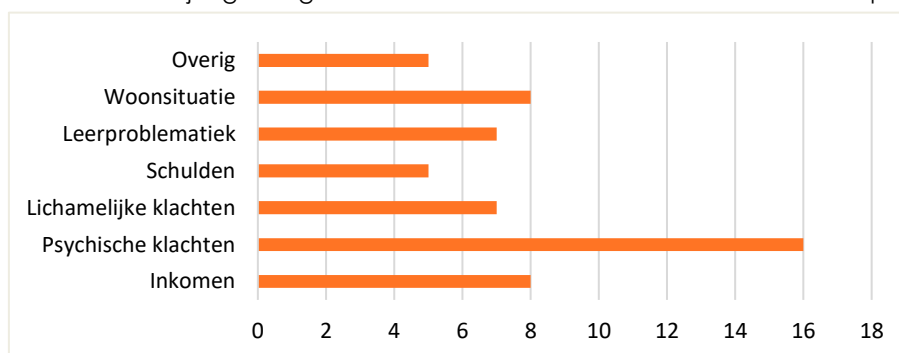
Daarnaast herkende bijna tweederde van de jongeren de problematiek van vastlopen bij leeftijdsgenoten met startkwalificatie. In veel van de gevallen kennen zij meer dan één leeftijdsgenoot met startkwalificatie die dit nu of in het verleden heeft meegemaakt, soms zelfs meer dan tien.

Grafiek Aantal jongeren met startkwalificatie die de respondenten kennen die vastlopen in onderwijs of werk

Vaak spelen psychische problemen of multiproblematiek een rol

De jongeren geven veel voorbeelden van problemen waar zij zelf mee kampen en waardoor zij vastlopen. Psychische klachten wordt het meest genoemd, maar ook andere problemen worden regelmatig genoemd, zoals financiële problemen, de woonsituatie, leerproblematiek en lichamelijke klachten. Bij de helft van de jongeren gaat het om een combinatie van onderstaande problemen.

Grafiek Redenen waardoor respondenten moeilijk meekonden in onderwijs of werk (aantallen)

Bij jongeren met startkwalificatie om hen heen zien de ondervraagde jongeren een breed scala aan factoren die belemmerend zijn in zelfredzaamheid, zoals:

- ➔ Niet goed zelfstandig kunnen leven
- ➔ Uit een heftige of onstabiele (thuis)situatie komen of veel 'bagage' hebben
- ➔ Hulp zoeken lastig vinden, omdat ze het spannend vinden of niet de juiste persoon weten te vinden
- ➔ Al vaker tegen 'het systeem' aan zijn gelopen en een hulpverleningsgeschiedenis hebben
- ➔ Verloren motivatie vanwege negatieve ervaringen met hulpverlening of verkeerde studiekeuzes
- ➔ Geen goed of ondersteunend sociaal netwerk hebben
- ➔ Een delinquent verleden hebben
- ➔ Schulden hebben
- ➔ Hun toevlucht zoeken in drugs
- ➔ Internationale student zijn.

"Als jongeren net zijn afgestudeerd weten ze nog niet zo heel veel. Alles is al nieuw en wat je allemaal hebt geleerd, maar ook zelfstandigheid en volwassenheid. Als je een toffe moeder en vader hebt dan helpt dat. Maar als je ouders hebt die het niet boeit of er geen kennis van hebben: Zij weten dan ook niet waar je die hulp moet vragen of wat je moet doen. Veel ouders zijn onwetend en de kloof wordt snel groot."

Keuze voor passende vervolgopleiding moeilijk en kan leiden tot uitval

Veel jongeren vinden het moeilijk om een goede vervolgopleiding te kiezen, bijvoorbeeld na de middelbare school. Jongeren geven aan dat dit mede komt door de combinatie van veel keuzemogelijkheden en weinig ondersteuning. Dit kan ertoe leiden dat jongeren meerdere malen een verkeerde studiekeuze maken en jongeren vroegtijdig afhaken van de opleiding. Het kan voor sommige jongeren zelfs een reden zijn om geen vervolgopleiding te kiezen.

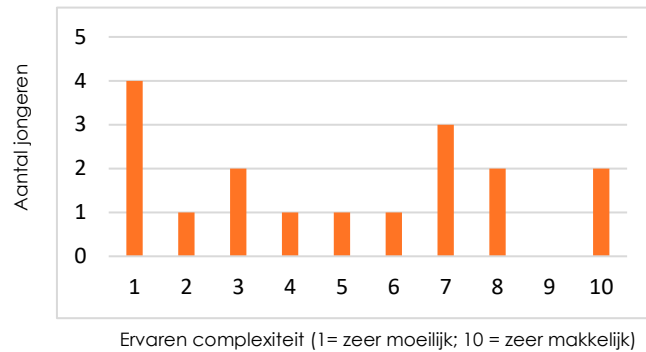
"Het wordt je allemaal zo moeilijk gemaakt, dat je op een gegeven moment denkt: 'laat maar, ik ga wel gewoon werken'."

Ook bij de vervolgopleiding missen jongeren soms de bredere ondersteuning om tot een goede keuze te kunnen komen. Als er naast de studiekeuze ook andere persoonlijke problemen spelen worden die in de ondersteuning bovendien niet of beperkt meegenomen:

"Op de hogeschool waren wel gesprekken van 'wat wil je eigenlijk?'. Maar mijn privésituatie werd niet voldoende meegenomen. Ze kijken alleen naar interesses. Dat is echt een gemis."

Jongeren met startkwalificatie ervaren soms hoge drempels om zelf ondersteuning te vinden

Jongeren die in de situatie zitten dat zij vastlopen, hebben vaak behoefte aan een vorm van ondersteuning om hier weer uit te komen. Maar het vinden van die ondersteuning is voor een deel van hen niet makkelijk: 17 jongeren binnen het onderzoek hadden weliswaar zelf ondersteuning gezocht bij hun problemen, maar 9 van hen vonden dit moeilijk tot zeer moeilijk.

Grafiek Ervaren drempel bij het zelf vragen naar ondersteuning

Hier geven ze meerdere redenen voor. Ten eerste ervaren sommige jongeren dat zij hun weg naar ondersteuning zelf moeten vinden en hierin geen hulp van anderen krijgen.

“Omdat ik uit een traumatische situatie kwam waar ik me terugtrok, ziek was en alleen maar op bed kon liggen. En ik moest het allemaal zelf uitzoeken, wat zo ongeveer onmogelijk was voor mij in die situatie.”

Daarnaast spelen schaamte over het vastlopen en de eigen problemen vaak een rol. Jongeren willen niet laten zien dat het slecht met ze gaat en vinden het moeilijk om met iemand te praten over hun persoonlijke omstandigheden, zoals een depressie, sociale isolatie of faalangst.

“Ik ben al sinds 2017 bezig met hulp vragen. In het begin was dit erg lastig en schaamde ik me. Mijn eerste contact met de gemeente was in 2020.”

Bovendien weten jongeren zelden welke ondersteuningsmogelijkheden er zijn, welke partijen die ondersteuning kunnen bieden, welke passend zijn bij hun problematiek en hoe jongeren (op een manier die bij ze past) met hen in contact kunnen komen. Dat de gemeente hier een rol in kan spelen is voor de meeste jongeren onbekend. Dit kan er toe leiden dat jongeren lange tijd zoekende of inactief zijn, zo bleek ook uit de groepsinterviews. Zij hebben uiteindelijk wel zelf hulp opgezocht, maar soms pas na vele jaren ernstige problemen te hebben ervaren. Zij moesten vaak door anderen gewezen worden op de ondersteuningsmogelijkheden. Het eigen sociale netwerk speelde hierbij dus een belangrijke rol.

“De optie ‘gemeente’ komt vaak niet in je op als je in de molen zit van het hogere onderwijs.”

De ervaringen met het vinden van ondersteuning zijn overigens wisselend: een deel van de jongeren met startkwalificatie weet gemakkelijk zelf de weg naar ondersteuning te vinden. Volgens hen komt dit doordat zij dit ook graag zelf doen en over het algemeen goed zijn in het leggen van contact met anderen. Ook zeggen meerdere jongeren dat het vooral in het begin moeilijk is om hulp te zoeken en vinden. Als het contact (met de gemeente) eenmaal gelegd was, ging het vervolgens een stuk makkelijker.

Veel steun voor monitoring en proactief benaderen

De meerderheid van de jongeren binnen dit onderzoek zou het fijn vinden (of hebben gevonden) als de gemeente hen, op basis van monitoring, zou benaderen om te vragen of zij ondersteuning nodig hebben. Zij denken dat dit hen veel tijd en moeite had kunnen besparen en er veel eerder voor had kunnen zorgen dat zij de juiste ondersteuning zouden hebben gekregen. Op die manier had het ook veel problemen in een veel eerder stadium kunnen voorkomen.

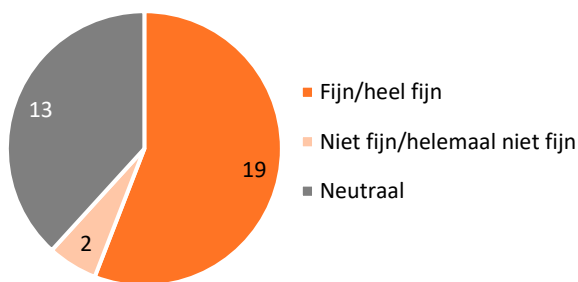

Diagram Mening over het opnemen van contact door de gemeente omdat zij zich afvragen hoe het met je gaat

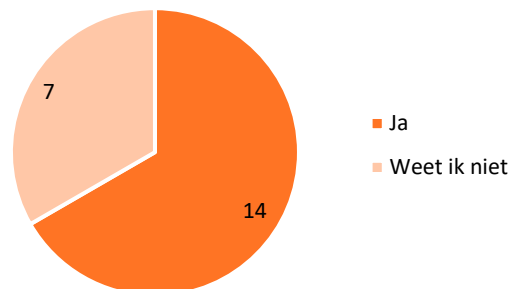

Diagram Verwachting of het goed zou zijn voor andere jongeren met startkwalificatie als de gemeente contact opneemt

Ook voor de jongeren met een startkwalificatie die zij kennen en die vastlopen vinden de meesten het een goed idee als zij door de gemeente benaderd zouden kunnen worden. Monitoring en actieve benadering door de gemeente zou volgens de jongeren meerdere voordelen opleveren, zoals:

- ➔ Het gevoel gehoord te worden, dat de gemeente betrokken en geïnteresseerd is en dat iemand zich zorgen om hen maakt
- ➔ Weten dat de mogelijkheid er is om hulp te krijgen is prettig. Het maakt de drempel lager en helpt jongeren die de eerste stap niet durven zetten
- ➔ Het opent de deur naar hulp krijgen, waardoor jongeren onder andere door 'de bomen het bos weer zien', meer zelfredzaam worden en hun problemen niet verder voor zich uitschuiven
- ➔ Een preventieve functie, doordat problemen ingedamd kunnen worden.

"Handig, als de gegevens toch al hier en daar liggen, waarom niet door 1 instantie laten samenvoegen? Lijkt mij een goed plan! Scheelt ook een hoop rompslomp met verschillende instanties. Want veel mensen willen heel graag, maar het wordt ons soms moeilijk gemaakt omdat je aan zo veel verschillende mensen wordt gekoppeld, wat het onoverzichtelijk maakt."

Jongeren neigen hierbij iets meer naar RMC om de monitoring en benadering uit te voeren, al geldt dat niet voor iedereen: sommigen zijn tevreden over de begeleiding vanuit Werk en Inkomen. De jongeren vinden vooral dat de gemeente het type ondersteuning moet kunnen bieden waar de jongeren behoefte aan hebben en dat de afdelingen binnen de gemeente dus goed moeten samenwerken om dit te kunnen bieden.

"Ik zou het fijn vinden als dit van tevoren wordt gecommuniceerd, zodat zij een vrije keuze hebben hierin. Ik vind het in deze situatie waarin ik mij nu bevind wel fijn, maar ik weet niet hoe een ander daarover denkt."

Keuzevrijheid, privacy zijn belangrijke randvoorwaarden

De jongeren zijn wel van mening dat er bepaalde voorwaarden zijn om te mogen monitoren. Zij benoemen daarbij verschillende cruciale factoren:

- ➔ Zorgvuldigheid en geen oneigenlijke doeleinden. Meerdere jongeren maken zich daar zorgen om
- ➔ Bescherming van privacy. Jongeren vinden dat alleen de hoogstnoodzakelijke informatie gebruikt zou moeten worden om een indruk te krijgen dat het niet goed gaat met een jongere
- ➔ Goede informatie over de monitoring door de gemeente
- ➔ Keuzevrijheid hebben in of zij wel of niet gemonitord kunnen worden. De jongeren hebben namelijk begrip voor jongeren die niet gemonitord zouden willen worden. Eén jongere stelde daarbij een proces voor, vergelijkbaar met de huidige donorregistratie: in principe wel, maar wil je het niet dan kun je dit aangeven. Hier was veel bijval voor onder de andere jongeren.

“Ik zou het een goed initiatief vinden maar wel alleen met toestemming van de jongeren zelf. Het moet wel een vrije keuze blijven om hulp te accepteren. En ik denk ook dat als de gemeente echt iets voor de jeugd gaat betekenen dat de jeugd ook meer vertrouwen krijgt dat de gemeente ook voor ze klaarstaat.”

De benadering moet vooral laagdrempelig, persoonlijk en niet-beoordelend zijn

Ook de manier van benaderen is voor de jongeren cruciaal. Voor de jongeren die 'neutraal' tegenover monitoring staan is dit zelfs van doorslaggevende waarde, maar ook de andere jongeren vinden dit een aandachtspunt. De benadering zou volgens hen alleen goed werken als deze voldoende persoonlijk, respectvol en vooral niet te dwingend of beoordelend is. Het allerbelangrijkste vinden zij dat de uiteindelijke benadering gebeurt “zonder op de vingers te tikken” of “met een vinger te wijzen”. Ook is het belangrijk dat de jongeren op een laagdrempelige manier in contact kunnen komen na de benadering, zoals via whatsapp.

“Met een laagdrempelige en niet oordelende blik, dan voelt het allemaal wat vriendelijker.”

Weinig jongeren hebben al ervaring met benaderd worden door de gemeente, maar de (9) benaderde jongeren zijn wel hier wel positief over: zij vonden allen dat zij op een prettige manier werden benaderd en zouden daar niks aan veranderen.

“Door de ondersteuning die ik heb gekregen heb ik een tijdje een baan gehad. Daarnaast heeft de ondersteuning mij geholpen om verder te ontwikkelen waardoor ik nu beter op mijn eigen benen sta. Recent ben ik door middel van de ondersteuning weer begonnen met een opleiding.”

Waardering voor en positieve verwachtingen over ondersteuning

De meerderheid van de jongeren denkt dat ondersteuning voor jongeren met startkwalificatie hen en de maatschappij veel op zal leveren. Zij baseren dit onder andere op hun eigen ervaring met ondersteuning vanuit de gemeente. Veel van de jongeren die we in dit onderzoek hebben betrokken hebben namelijk zelf ervaring met ondersteuning vanuit de gemeente⁷.

Diagram Relatie met gemeente

“Ik heb altijd het idee gehad dat ik buiten de maatschappij stond, en nu heb ik het idee dat ik in de maatschappij sta en een kans krijg. Dat motiveert mij om stappen te ondernemen. Het lijkt mij echt leuk om te gaan werken. Ik durf te dromen over de toekomst.”

⁷ We kunnen op basis van de vragenlijst niet altijd beoordelen of dit specifieke ondersteuning vanuit RMC is geweest, of bijvoorbeeld vanuit Werk en Inkomen.

20 van deze 27 jongeren zeggen dat de ondersteuning hen (al) geholpen heeft en vier jongeren zeggen dat het misschien zal helpen. Ze noemen veel positieve punten, waaronder meer zelfvertrouwen, een positievere kijk op de toekomst, het gevoel weer bij de maatschappij te horen en concrete punten zoals een opleiding of werk.

“Ik ben voor mijn gevoel een veel sterker persoon geworden. Twee jaar na de start van mijn begeleiding.. ik had niet verwacht dat ik na twee jaar zo ver kon komen. Nu gaat het echt goed. Het hoeft niet in een keer goed te gaan maar kleine stapjes. Dan kom je er ook.”

Ze denken bovendien dat andere jongeren met startkwalificatie baat zullen hebben bij begeleiding vanuit de gemeente. Het zou ze onder andere stimuleren om verder te studeren en uiteindelijk voldoening uit hun werk te kunnen halen. Ook geloven zij dat andere jongeren door ondersteuning ook het gevoel zullen krijgen (weer) meer mee te komen in de maatschappij en meer het gevoel te hebben erbij te horen. Door ook preventiever te benaderen en ondersteunen, in plaats van pas ingrijpen als er echt problemen zijn, zullen kwetsbare jongeren minder buiten de boot vallen, verwachten zij.

“Omdat ik zelf weet wat een chaos mijn leven is/was, weet ik dat ondersteuning wel heel goed zal zijn voor degene die het nodig hebben.”

“Als ik naar mijzelf kijk en eerder op de juiste manier was benaderd, had ik hier heel veel uit kunnen halen en was mijn leven heel anders gelopen. Ik ben heel blij dat ik een kans krijg om mijn leven in een andere richting te sturen, waar ik zelf gelukkiger van word. Ik zou dit anderen ook gunnen.”

Als deze jongeren (eerder) geholpen worden, hierdoor minder problemen hebben en uiteindelijk beter terecht komen, heeft dit volgens de jongeren ook voor de maatschappij een grote meerwaarde. Ook hier benoemen de jongeren dat het bovendien de relatie tussen jongeren en de overheid ten goede zal komen, doordat jongeren zich gehoord voelen en geholpen worden als zij dit nodig hebben.

“Ik vind dat de overheid een back-up plan moet hebben voor jongeren die afgestudeerd zijn en geen werk kunnen vinden. Je moet niet zomaar in de diepte gegooid worden.”

Drie jongeren geven aan dat de ondersteuning vanuit de gemeente hen niet heeft geholpen. Ze benoemen bijvoorbeeld dat er te weinig actie werd ondernomen of dat de gemeente hen onvoldoende ondersteuning kon bieden op de vlakken waar zij dat het meest nodig hadden.

Ook positieve verwachtingen voor de maatschappelijke impact

Ook maatschappelijk zien de jongeren veel voordelen. 25 jongeren geven aan daar positieve verwachtingen over te hebben. Ze noemen daarbij bijvoorbeeld:

- ➔ De maatschappij 'gaat beter lopen'
- ➔ Jongeren nemen op een goede manier deel aan de maatschappij
- ➔ Meer jongeren aan het werk, minder werkloosheid
- ➔ Minder problemen op straat
- ➔ Beeld van jongeren in de media zal veranderen
- ➔ Jeugd gelukkiger en gepassioneerder, minder depressie.

“Het is vooral gewoon heel belangrijk dat de gemeente beseft dat er heel veel jeugd is die hulp nodig heeft en dat ze heel veel jeugd zouden kunnen helpen als er meer tijd, aandacht, energie, moeite en geld in wordt gestoken.”

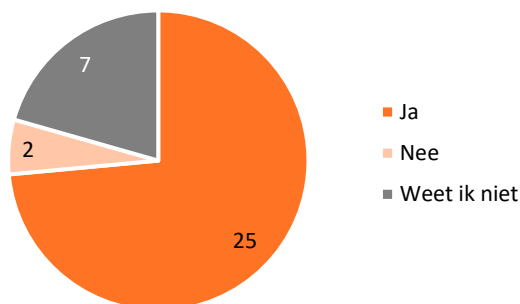

Diagram Verwachting van positieve impact op de maatschappij van monitoring en begeleiding jongeren tot 27 jaar met SK

Een klein aantal jongeren is geen voorstander van uitbreiding

Niet alle jongeren vinden dat de gemeente jongeren met startkwalificatie moet kunnen monitoren en benaderen. Een klein deel is hierop tegen. Zij hebben weinig vertrouwen in de gemeente (of overheid in het algemeen) en voelen zich oncomfortabel bij de gedachte dat hun gegevens in de gaten gehouden worden.

“Jongeren kunnen hulp vragen wanneer zij dat zelf denken nodig te hebben. Het verzamelen van gegevens leidt alleen maar tot misbruik door de partij zelf of door mensen buiten deze partij die de gegevens willen stelen.”

“Wat veel jongeren denk ik afschrikt zijn de verhalen in de media over bijstandsklanten die hoge boetes krijgen en de verhalen over bureaucratie en Al die onterecht mensen als fraudeur bestempelen.”

Tot slot gaven sommige jongeren die neutraal tegenover monitoring en benadering staan aan dat zij zich zorgen maken over jongeren die zonder goede redenen benaderd zouden worden.

“Als die persoon van de gemeente verbonden is met een hulp biedende organisatie kan ik het nog begrijpen, maar indien er geen hulpvraag is of is geweest vind ik het zeer ongepast. Ik vind dat er een duidelijke reden moet zijn om contact met iemand op te nemen, vooral in dit soort gevallen.”

Uitstroomcijfers RMC-begeleiding van jongeren met startkwalificatie in de praktijk

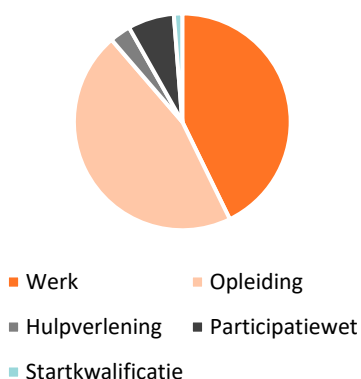
Van De Jonge Krijger, die de uitvoering van RMC in de regio Rijnmond Zuidoost doet, ontvangen we de uitstroomcijfers van alle jongeren die in de periode van 1 januari 2020 tot 1 november 2021 een begeleidingstraject hebben afgerond. Dit biedt een inzicht in waar ook jongeren met een startkwalificatie terechtkomen en daarmee tegelijkertijd (deels) waar hun hulpvragen lagen. Nog lopende begeleidingstrajecten of jongeren die alleen zijn gemonitord en/of informatie en advies hebben ontvangen zonder een begeleidingstraject aan te gaan zijn in deze cijfers niet meegenomen.

Uitstroom	Zonder startkwalificatie		Met startkwalificatie		Totalen
	Tot 23	Vanaf 23	Tot 23	Vanaf 23	
Werk	58	10	11	9	88
Opleiding	59	14	15	7	95
Hulpverlening	4	1	2	2	9
Participatiewet	3	8	0	2	13
Startkwalificatie	2	0	0	0	2
Totalen	126	33	28	20	207

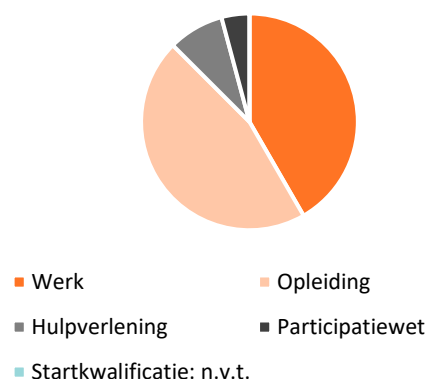
Tabel 3: RMC-uitstroom van jongeren in Rijnmond Zuidoost met en zonder startkwalificatie

De Jonge Krijger heeft in deze periode dus 126 trajecten afgerond met jongeren die al onder de wettelijke RMC-doelgroep vallen. Daarnaast zijn 33 trajecten afgerond met jongeren zonder startkwalificatie tussen de 23 en 27 en 48 trajecten met jongeren met startkwalificatie. Deze jongeren uit de uitgebreidere doelgroep zijn allen een traject gestart zonder dat er voor hen al sprake is van monitoring en actieve persoonlijke benadering. Dit ondersteunt uitspraken vanuit de regio dat er ook onder jongeren met startkwalificatie veel behoefte is aan ondersteuning.

Uitstroom jongeren zonder startkwalificatie

Uitstroom jongeren met startkwalificatie

Als we kijken naar de richting waarin jongeren zijn uitgestroomd dan zien we dat deze divers is onder beide doelgroepen (jongeren zonder en met startkwalificatie) en dat de meerderheid uitstroomt naar werk of een opleiding. De belangrijkste constatering is dat de uitstroomcijfers voor beide doelgroepen naar verhouding ongeveer gelijk zijn: jongeren met startkwalificatie stromen ongeveer net zo vaak uit naar een (vervolg)opleiding als jongeren zonder startkwalificatie. Hun hulpvragen liggen dus niet uitsluitend op het gebied van werk.

WAT VINDEN GEMEENTEN?

In dit hoofdstuk nemen we u mee in de perspectieven van professionals en beleidsmakers werkzaam binnen de betrokken gemeenten.

We spraken met 19 professionals en beleidsmakers uit de drie regio's. Centraal staan de vragen:

- ➔ Waarom is het volgens gemeenten (zowel RMC als andere afdelingen) nodig om jongeren met een startkwalificatie tot 27 jaar te laten monitoren en begeleiden en wat levert het op?
- ➔ Is het RMC de aangewezen partij om hierin de regie te krijgen en waarom?

Verschillende ideeën over problematiek bij jongeren met startkwalificatie

Onder professionals en beleidsmakers is enige twijfel en discussie over óf, welke en hoeveel jongeren met een startkwalificatie vastlopen op het gebied van school of werk. Dit verschilt per regio: binnen één regio, die al relatief veel jongeren met startkwalificatie begeleidt, wordt de overtuiging gedeeld dat ook jongeren met startkwalificatie in een kwetsbare positie terecht kunnen komen. In de andere twee regio's zijn de meningen hierover verdeeld. In grote lijnen is het beeld verdeeld over de twee doelgroepen:

- ➔ Jongeren afkomstig van mbo 2, 3, of 4 opleidingen

Over deze jongeren zijn de beleidsmakers en professionals van mening dat ze te vaak in een situatie terechtkomen waarbij ze onvoldoende zelf hun weg (terug) naar school of werk weten te vinden. Hierbinnen geldt dit voornamelijk voor jongeren die (alleen) een mbo 2-opleiding hebben gevolgd.

“Zij beschikken toch over vaardigheden, of hebben die in het verleden al opgedaan, om er uiteindelijk zelf wel uit te komen.”

- Coördinator Jongerenpunt -

- ➔ Jongeren met een havo of vwo-diploma

Over deze jongeren is het beeld uiteenlopend. Enerzijds zeggen meerdere geïnterviewden deze jongeren met enige regelmaat terug te zien in hun werkveld. Volgens hen is dat een teken dat een startkwalificatie op zichzelf niet bepalend is voor de zelfredzaamheid van een jongere. Daarbij kaarten zij aan dat 'de maatschappij' steeds hogere eisen stelt: jongeren die zich voorheen goed konden redden kunnen nu toch in de problemen komen. Anderzijds geven andere geïnterviewden aan dit minder of niet te zien. Vooral vanuit Werk en Inkomen wordt minder herkend dat ook deze jongeren daadwerkelijk langdurig vastlopen en onvoldoende zelfredzaam zijn. Zij stellen dat de zelfredzaamheid en het probleemoplossend vermogen van deze jongeren doorgaans een stuk hoger liggen zijn en dat zij bovendien vaker over een sociaal sterkere context beschikken. Eerstgenoemden opperen dat dit gemiddeld gesproken voor deze jongeren geldt, maar dat ook een aanzienlijk deel dit (al dan niet tijdelijk) mist.

“Dat triggert bij mij iets. Er wordt vanuit gegaan dat al deze jongeren zelfredzaam zijn. Zij worden vrij gelaten en school zit er niet bovenop. Maar ze raken zoek. Juist die doelgroep, omdat ze zo vrij worden gelaten, die weten het soms ook niet.”

- RMC consulent-

De oorzaak van de meningsverschillen is dus vooral dat er geen concreet beeld is van de omvang en problematiek van de volledige doelgroep jongeren met startkwalificatie die ondersteuning zouden kunnen gebruiken. Het beperkte beeld komt onder andere doordat deze jongeren op dit moment niet gemonitord worden. Het recente CBS-rapport is daarop een uitzondering, maar was bij geen van de geïnterviewden bekend ten tijde van het interview: echter, deze was ook pas kort daarvoor gepubliceerd. De gegevens uit het CBS-onderzoek riepen in de discussie vooral vragen op over de specifieke situatie in de eigen regio en over het langere termijnbeeld van jongeren met startkwalificatie en een afstand tot de arbeidsmarkt. Het CBS-onderzoek biedt op deze vlakken geen uitsluit.

Het beeld dat professionals en beleidsmakers hebben komt dus voort uit casussen die zij zelf begeleid hebben of waarover zij gehoord hebben. Bij professionals en beleidsmakers vanuit Werk en Inkomen gaat dit veel vaker over jongeren zonder startkwalificatie. Vanuit Jeugd en Onderwijs en specifiek vanuit RMC worden vaker jongeren met startkwalificatie gezien, maar in twee van de drie regio's ging dit om kleine groepen.

Jonge ouders en statushouders zijn subgroepen die relatief vaak vastlopen

De volgende subgroepen werden door de professionals en beleidsmakers nog wel specifiek genoemd als subgroepen die relatief vaak onvoldoende zelfredzaam zijn:

- ➔ Jongeren met kinderen, zowel ouderparen als alleenstaande ouders
Zij hebben vaker geen vervolgopleiding na de middelbare school gedaan, zijn vroeg gaan werken, of hebben een tijd lang geen werk of opleiding genoten. Naarmate zij en hun kind(eren) ouder worden, wordt ook de behoefte of noodzaak om economisch zelfstandig te zijn groter. Tegelijkertijd ervaren zij dat ze een gat hebben opgelopen in hun professionele ontwikkeling en ook moeilijker aan werk komen. Vanuit hun situatie vinden ze het vaak moeilijk om zelf de route of ondersteuning te vinden richting die (duurzame) economische zelfstandigheid.
- ➔ Statushouders met startkwalificatie
Een aanzienlijk deel van de statushouders beschikt over een startkwalificatie, maar veel van hen vinden moeizaam hun weg richting een (vervolg)opleiding of passend werk. In één regio is sinds enkele jaren geleden besloten om ook deze statushouders die ondersteuning nodig hadden in de RMC-trajecten te begeleiden. Sindsdien hebben zij ervaren dat er nog veel meer statushouders met startkwalificatie zijn die niet zelfstandig hun weg richting werk of opleiding vinden. Ook in het onderwijs worden statushouders gezien als een groep die vaker vastloopt:

“Dat is voor ons wel bekend. [...]Die groep loopt niet de deur plat, maar heb er wel tientallen van gezien de laatste jaren.”

- Onderwijs trajectbegeleider-

Gemengde signalen over monitoren van jongeren met startkwalificatie

Of professionals en beleidsmakers vinden dat jongeren met startkwalificatie ook gemonitord moeten worden hangt voor een belangrijk deel samen met de overtuiging dat deze jongeren ook daadwerkelijk ondersteuning nodig hebben. Voor jongeren met startkwalificatie zijn de meningen grofweg in te delen in drie groepen:

- 1) Een groep die vóór uitbreiding van de monitoringsfunctie naar alle jongeren met startkwalificatie is
- 2) Een groep die twijfelt, of alleen wil uitbreiden naar subgroepen waarbij zij de problematiek herkennen, maar ook benieuwd is wat het zou opleveren om alle jongeren te monitoren
- 3) Een groep die tegen monitoring van jongeren met startkwalificatie is.

Tussen de regio's zijn ook hierin verschillen: de ene regio staat er bijvoorbeeld juist sterk positief en minder verdeeld tegenover dan de andere twee regio's. Dit heeft mogelijk te maken met de reeds opgedane ervaring van deze regio.

“Jongeren met startkwalificatie komen nu niet automatisch naar boven [vanuit de administratie]. Ik probeer ze in alle macht op te zoeken. Maar het maakt het wel heel lastig, omdat we over deze doelgroep niet genoeg weten. Nu komen ze via hulpverlening binnen, maar niet vaak direct bij ons. Het zou mooi zijn als wij al gelijk vanuit de voorkant al wat kunnen doen.”

- RMC Administratief medewerker-

De meerderheid is voor monitoring van alle jongeren met startkwalificatie

Een (kleine) meerderheid van professionals en beleidsmakers is van mening dat monitoring en ondersteuning ook voor alle jongeren met startkwalificatie beschikbaar moet zijn: onder alle groepen jongeren komt het volgens hen immers voor dat jongeren vastlopen en er niet meer zelf uitkomen. Er zou dus ook geen onderscheid gemaakt moeten worden tussen (kenmerken van) jongeren.

Zij zien vooral voordelen van uitbreiding van de monitoring naar alle jongeren met startkwalificatie. Zij noemen bijvoorbeeld:

- ➔ Elke jongere is er één. Ook onder groepen jongeren met startkwalificatie waar gemiddeld weinig of minder jongeren vastlopen zijn er jongeren die veel baat hebben bij monitoring en ondersteuning.
- ➔ Kwetsbare jongeren met startkwalificatie zijn en blijven ook in beeld. Nu is dat doorgaans niet zo. Teveel jongeren die het wel nodig hebben zijn niet in beeld. Veel van hen zoeken pas zelf naar ondersteuning als het echt niet anders meer kan. Als ze al in beeld zijn, is de mogelijkheid er tijdig te reageren.
- ➔ Ook jongeren met startkwalificatie die er op lange termijn misschien wel zelf uit zouden komen kunnen veel eerder ondersteund worden en dus eerder naar werk of een opleiding geleid worden.
- ➔ Als jongeren benaderd worden, reageren ze vaak positief en komen ze met hun vragen.
- ➔ Met alleen actief promoten dat RMC-ondersteuning mogelijk is bereik je lang niet elke jongere. Door ze persoonlijk te kunnen benaderen op het moment dat het relevant is bereik je veel eerder de juiste jongeren.
- ➔ Er kunnen analyses verricht worden over de beschikbare informatie. Hierdoor wordt duidelijk wat er nodig is voor jongeren met startkwalificatie, wat een gemeente moet inkopen of waarop moet worden aanbesteed.

Uitbreiding van monitoring en ondersteuning naar jongeren met startkwalificatie levert volgens de meeste professionals en beleidsmakers vooral tijdswinst op: veel van deze jongeren hebben op lange termijn misschien de capaciteit om zelfstandig uit deze situatie te komen, maar voorafgaand is er een langere periode waarin ze niet vooruitkomen en kwetsbaar zijn. Door ondersteuning zullen zij veel eerder weer aan passend werk of een opleiding beginnen of passende hulpverlening ontvangen en zo ook hun kansen op de arbeidsmarkt op langere termijn vergroten. Daarbij bewerkstelligt het dat jongeren, ongeacht of zij in het bezit zijn van een startkwalificatie, weten dat zij met hun vragen en problemen terecht kunnen bij de gemeente. En dat zij merken dat de gemeente er voor ze is, op een andere manier dan ze normaliter van de gemeente verwachten.

Voor een specifieke subgroep jongeren met startkwalificatie zijn vrijwel alle professionals en beleidsmakers van mening dat bovenstaande voordelen gelden: jongeren die een mbo 2, 3, of 4 opleiding hebben afgerond. Juist omdat ook breed gedeeld wordt dat relatief veel van hen nog vastlopen, zijn professionals en beleidsmakers meer van mening dat monitoring van deze jongeren een goed idee is.

Een deel twijfelt of is het niet eens met monitoring van jongeren met startkwalificatie

Een kleiner deel van de geïnterviewden ziet die mogelijke voordelen, maar heeft toch twijfels over de zin van het uitbreiden van monitoring naar jongeren met startkwalificatie. Dit wordt vooral gevoeld doordat zij het idee hebben dat het om weinig jongeren gaat en dat de jongeren geen behoefte hebben aan benadering door de gemeente. Dat geldt in beide gevallen vooral voor jongeren die hogere opleidingsniveaus hebben behaald. De gemeente zou door hen als "te bevoogdend" worden ervaren als ze jongeren benaderen en monitoren, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de relatie met de jongeren. Deze professionals en beleidsmakers denken dat deze jongeren er niet op zitten te wachten dat gemeenten zich 'met hen gaan bemoeien'. Ze opperden voor jongeren met een hoger opleidingsniveau ook het idee begeleiding vanuit RMC open te stellen, zonder dat zij actief gemonitord en benaderd worden. In dat geval zouden de jongeren wel, op eigen initiatief, bij de gemeente om hulp en advies kunnen vragen. Voorwaarde is wel dat er dan ook middelen voor beschikbaar moeten worden gesteld.

Ook wordt benoemd dat monitoring van jongeren met startkwalificatie te arbeidsintensief is en teveel financiële middelen vraagt in verhouding tot de grootte van de groep jongeren die op deze manier geholpen kan worden. Als de monitoring al uitgebreid moet worden, stellen zij dat dit waarschijnlijk niet op een uniforme manier voor alle jongeren met startkwalificatie zou moeten gebeuren, maar gericht moet worden op subgroepen die relatief vaak vastlopen.

“We hebben deze jongeren een goede basis meegegeven. Moet degene met startkwalificatie dan ook verder gemonitord worden? Op een gegeven moment moet je klaar zijn. Alles wat kwetsbaar is of hulp nodig is, heeft geen startkwalificatie. Als je wel de basis hebt, kun je in ieder geval verder.”

- RMC consulent -

Vanuit een regio is al ervaring met monitoring van jongeren met startkwalificatie: zij hebben deels beschikking over gegevens van deze jongeren vanuit de opdracht van de gemeente (tot 23 jaar oud). Zij geven aan dat er juist een sterke wens is om ook van jongeren vanaf 23 jaar oud gegevens ontsloten te krijgen, om ze op maat te kunnen blijven benaderen. De monitoring, ook van jongeren met startkwalificatie, is volgens hen goed te doen en niet te arbeidsintensief. Ook wordt vanuit RMC (in alle regio's) doorgaans niet herkend dat jongeren de benadering als te bevoogdend ervaren. Integendeel: juist omdat RMC ook gewend is outreachend te werk te gaan en de jongeren op een vrijblijvende manier benadert wordt dit vaak positief ontvangen.

Eén geïnterviewde vindt echter vooral dat er meer gebruik moet worden gemaakt van de mogelijkheden in de bestaande wet- en regelgeving. Volgens hem biedt artikel 10 f van de Participatiewet in principe namelijk al voldoende mogelijkheden om deze jongeren te monitoren, alleen gebeurt dit veel te weinig.

Lichte voorkeur voor RMC als monitoringspartij

Een discussiepunt binnen alle interviews was welke partij de monitoring uit moet voeren, mocht deze uitgebreid worden naar jongeren met startkwalificatie. De meerderheid van de professionals en beleidsmakers was van mening dat RMC de betere partij hiervoor zou zijn, waarbij diverse argumenten worden genoemd:

- ➔ RMC is gewend een coördinerende rol te vervullen
RMC kan daardoor collega's of netwerkpartners inschakelen zonder zelf een extra schakel te zijn. De jongere hoeft op die manier niet weer een nieuw gezicht te zien, maar kan direct bij de partij terecht komen die past bij de hulpvraag.
- ➔ RMC heeft een veel minder verplichtend karakter en werkt veel meer outreachend
Juist die uitgangspunten sluiten aan op de opdracht en op de wensen en voorwaarden die de jongeren zelf uitspreken. RMC legt op een laagdrempeligere en meer ongedwongen manier contact. Werk en inkomen heeft vaak een meer verplichtend en dwingend karakter richting klanten, in dit geval jongeren. Zo staan zij ook bekend onder inwoners. Dit zou juist bij jongeren vaak minder goed werken.

“Wij hebben geen waardeoordeel als een jongere geen werk heeft. Wij vragen ‘waar loop je tegenaan?’ en niet ‘waarom heb jij geen werk?’”

- RMC consulent -

- ➔ RMC heeft de ervaring om jongeren aanhoudend te benaderen zonder dat dit als te bevoogdend wordt ervaren
Dat lukt door vrijblijvend vanuit een houding van hulp en ondersteuning benaderen. Wil de jongere op het eerste moment geen ondersteuning, dan wordt dat geaccepteerd. Maar na enkele maanden laat RMC de jongere wel opnieuw weten dat de mogelijkheid voor ondersteuning er is. Dat wordt doorgaans goed ontvangen door de jongeren. Zij weten op die manier dat 'de deur open staat', zodat zij naar de gemeente toe kunnen komen als ze hier klaar voor zijn.

“Hoe je overkomt is belangrijk. Een brief van Werk en Inkomen ziet er veel bedreigender uit dan een brief van RMC. Dat geldt ook voor contact opnemen: moet je met een ambtenaar contact opnemen of via een appje naar een coach?”

- RMC consulent-

Hoewel de voorkeur van de meesten uitging naar monitoring en benadering vanuit RMC was een aantal geïnterviewden, voornamelijk vanuit Werk en Inkomen, van mening dat jongeren met een startkwalificatie die vastlopen, vaker een werkgerichte hulpvraag hebben. De opdracht om deze jongeren te ondersteunen zou daarom volgens hen beter bij Werk en Inkomen ondergebracht kon worden. Dit wordt echter niet ondersteund door de uitstroomcijfers uit Rijnmond Zuidoost (zie tekstkader op p. 18).

Het belangrijkste is dat de monitoring en begeleiding goed gebeurt

In twee van de drie regio's werd de discussie afgesloten met de constatering dat het in principe niet zo veel uitmaakt welke partij de monitoring uitvoert: van belang is dat diegene de leefwereld van de jongere goed kent en vooral dat er goede samenwerking en afstemming tussen Werk en Inkomen en RMC en eventueel andere betrokken ketenpartners is. Wie de monitoringstaak krijgt zou daarom zelfs regio-afhankelijk kunnen worden ingericht, passend bij welke doelgroepen sterker vertegenwoordigd zijn in de regio. Ook noemen enkele betrokkenen dat Werk en Inkomen en RMC aan elkaar gekoppeld zouden kunnen worden op het gebied van monitoring en vanuit de specifieke situatie van de jongere zouden kunnen kiezen wie deze vervolgens benadert.

“Er moet een samenwerking zijn om snel te kunnen bieden wat een jongere nodig heeft. Het generalisme-specialisme is er nog steeds, dus je moet ook kijken naar welke specialisten er nodig zijn.”

- RMC coördinator -

Als de monitoring uitgebreid zou worden, dan vinden de geïnterviewden van de regio's dat daar verschillende voorwaarden voor gelden, zoals:

- ➔ Voldoende formatie en budget voor monitoring en de verbonden acties richting de jongeren
- ➔ Voldoende commitment om de monitoring ook echt goed te doen en opvolging te bieden
- ➔ Ontsluiten van de juiste gegevens: de uitgebreidere doelgroep heeft waarschijnlijk ook andere hulpvragen en indicatoren die aangeven dat de jongere ondersteuning nodig kan hebben
- ➔ Brede kennis en specifieke expertise
- ➔ Duidelijkheid over wie eindverantwoordelijkheid heeft
- ➔ Goede samenwerking en afstemming met Werk en inkomen en het Werkgeversservicepunt zijn.

BIJLAGE 1 TWEE PORTRETTE

Joost

Joost (26 jaar) begon op het atheneum, maar zakte na het eerste jaar naar de havo. Hij haalde geen voldoening uit studeren. Joost heeft veel last van psychische problemen gehad, waaronder suïcidale gedachten die zelfs een keer tot een zelfmoordpoging leidden. De hulp die hij ontving was niet toereikend.

"Ik ben 2 of 3 keer gestart bij een psycholoog maar ik voelde geen klik. Ik had het idee dat daar weinig uit zou komen. Zelfs als je zegt: ik heb suïcidale gedachten, ze bellen je niet eens na. Ik heb het idee gehad dat het systeem... het kost heel veel energie om daar te komen en je krijgt het gevoel dat het mensen niet boeit."

In zijn vierde jaar havo bleef hij zitten, maar uiteindelijk haalde hij toch zijn diploma. Hij wist niet wat hij erna wilde doen. Hij begon aan een technische hbo-opleiding, maar door persoonlijke problemen kostte dit hem veel moeite en maakte hij de opleiding niet af.

"Ik vond het lastig om aan mijn ouders te vertellen dat ik gestopt was. Toen ben ik gaan rondhangen. Uiteindelijk heb ik het toch verteld aan mijn ouders."

Ondertussen verdiende Joost geld met gamen, waar hij op een gegeven moment fulltime mee bezig was. Nadat Joost een gesprek had gehad met iemand van een hogeschool over een vervolgopleiding, startte hij met een andere technische opleiding. Dit vond hij echt niet leuk en hij stopte. Zijn ouders wilden dat hij iets ging doen en regelden een beroepskeuzetest voor hem. Hier kwam uit dat Joost een technische opleiding binnen de gezondheidszorg zou kunnen studeren.

"Die [opleiding] vond ik wel leuk. Het eerste en tweede jaar heb ik toen gedaan, maar toen kreeg ik veel klachten. Door het hele verhaal heb ik ook veel mentale klachten. Ik had niet meer die motivatie om te studeren en daarmee door te gaan."

Het open zijn over zijn problemen is voor Joost altijd erg moeilijk geweest, maar tijdens zijn studie ontmoette hij iemand die hem hielp zijn levensfilosofie te veranderen.

"Ik leefde eerst om te overleven, en nu leef ik echt om mijn leven te veranderen."

Nadat Joost een gesprek had met zijn decaan (nadat hij stopte met zijn stage), nam hij contact op met de gemeente. Hij wilde net als een vriend bijstand aanvragen. Bij de gemeente gingen ze, vanuit Participatie, kijken naar zijn situatie en wat voor soort begeleiding hij zocht. Vanaf toen is begeleiding vanuit de gemeente gestart en is Joost een nieuw traject gestart bij de psycholoog. Van tevoren wist hij niet dat hij bij de gemeente voor dit soort ondersteuning terecht kon.

"Niemand legt jou uit wat voor soort begeleiding je kan krijgen bij de gemeente, dus ik had geen idee."

Joost vindt het erg jammer dat hij dit niet eerder wist. Hoewel hij uiteindelijk geen ondersteuning vanuit RMC maar vanuit Participatie heeft gehad, zou het volgens Joost goed geweest zijn als RMC in een veel eerder stadium wel had kunnen aankloppen en hem had kunnen helpen richting de juiste ondersteuning.

"Ik denk dat heel veel mensen er niet van af weten. Ik wist het ook niet. En dat het juist goed zou zijn als die monitoring en begeleiding er is zodat jongeren veel preventiever geholpen kunnen worden. Het had mij veel problemen en zorgen kunnen besparen. Het heeft mij 3 niet afgemaakte studies en twee jaar tussendoor werken gekost voordat ik eindelijk naar hulp op zoek ging. Pas toen de situatie op het punt kwam dat alle situaties echt shit waren ben ik naar hulp gaan zoeken."

Toen Joost bij de gemeente binnen kwam, kwam hij in contact met een klantregisseur. Daaraan vertelde hij dat hij bezig was met traject bij de GGZ en daarnaast niet wist wat hij wilde. De klantregisseur stelde voor een loopbaantraject te gaan doen. Joost begon 1x per week met een loopbaantraject onder begeleiding van een loopbaancoach en daarnaast het traject bij de GGZ.

“Nadat ik gesprekken heb gehad bij gemeente hebben zij het op een heel laagdrempelige manier aangepakt. Ze gaven mij de tijd en ze stonden er open voor. Ze hielden zo veel rekening met mij, dat voelde heel fijn. Toen dacht ik: hoe ga ik deze drive zetten naar de rest van mijn leven. En nu sta ik daar in van: ik kan gewoon mezelf zijn en dat is goed.”

Uiteindelijk heeft hij via de werkmakelaar een andere baan gevonden. Nu is hij wel nog in contact met een jobcoach die helpt om te gaan met zijn problematiek om in zijn werk.

“Die manier van kijken is nu wel veranderd. Afgelopen week ben ik begonnen met werken. Het team lijkt me super leuk en ook de werkzaamheden lijken leuk. Ik werk drie dagen. Het lijkt mij ook leuk om in de IT te gaan werken. Precieze kant is onduidelijk maar mezelf eerst ruimte gunnen en kijken wat dit met mij doet. Dat ik niet terug ga vallen.”

Het GGZ traject is nu afgesloten, dat duurde drie maanden. Met zijn klantregisseur heeft hij nu geen contact meer. Wel deed hij drie maanden nazorg, wat Joost erg fijn vond. Hij denkt dat de begeleiding van de gemeente uiteindelijk geholpen heeft.

“Ik denk dat ik anders laaggeschoolde arbeid was gaan doen en daar was ik niet gelukkig van geworden. Ik zou geen ambities hebben.”

Volgens Joost hebben jongeren met een startkwalificatie misschien een groter probleemoplossend vermogen, maar dat hoeft nog niet te betekenen dat ze ook optimaal kunnen presteren.

“Ja zij hebben misschien een groter probleemoplossend vermogen, maar als ik niet wist van gemeente dan had ik me niet aangemeld. Een andere vriend van mij is nu niet ondersteund door de gemeente en hij is gaan werken op een lager niveau.”

Joost zou adviseren dat de gemeente de signalen van jongeren die moeite hebben in de gaten houdt. Bepaalde indicatoren hiervoor zouden bijvoorbeeld zijn dat ze gaan werken onder niveau, of hun opleiding niet afmaken.

Raafat

Raafat (28 jaar) woont tot 2015 in Syrië maar vluchtte naar Nederland omdat hij in militaire dienst moest. Hij deed dit alleen en had enkel een oom in Zwolle. De eerste 8 maanden woonde hij in verschillende AZC's (Wassenaar, Leidendorp, Alphen aan de Rijn, Katwijk).

"Het was een ander leven. Ik had minder verantwoordelijkheden. Ik had geen studie en geen werk. Ik vond het wel prettig, weinig verantwoordelijkheden. Op korte termijn is het fijn, maar het wordt elke keer moeilijker. Ik had iemand nodig die me kon helpen om mijn weg te vinden."

Hij realiseerde zich dat het zonder Nederlands diploma lastig is om een goede baan te vinden. Door de mensen die hij leerde kennen werd hij geadviseerd een opleiding te gaan doen.

"In het begin wist ik niet wat ik moest doen. Ik wilde werken of studeren. VluchtelingenWerk kan je met kleine dingen helpen, maar niet met alles. Zij hebben niet veel ervaring met mensen die willen gaan studeren of een opleiding willen volgen."

Raafat kreeg hulp van een kennis en probeerde zelf uit te zoeken wat de mogelijkheden waren.

"Ik heb naar verschillende opleidingen gekeken en cursussen moeten volgen om studies te starten. Het was lastig want alles was nieuw voor mij."

In 2016 kwam Raafat in de gemeente Lansingerland terecht. Hoewel hij graag wilde studeren, was de begeleiding vooral gericht op het vinden van werk. Daarnaast liep de samenwerking met zijn contactpersoon niet altijd even soepel.

"Ze zeiden tegen mij 'je moet werken', 'de studie kan later' en dat soort dingen. Ik heb eerst 3 maanden gewerkt bij een restaurant in Rotterdam. Dat moest want ik kreeg geen uitkering. Dat is niet gelukt want ik had ruzie met mijn contactpersoon. Er was veel miscommunicatie."

Toen kwam Raafat bij de gemeente een advertentie van De Jonge Krijger tegen. Zijn contactpersoon had hier niet over verteld.

"Hij zei 'vergeten te zeggen'. Was mij niet duidelijk wat de reden daarvoor was. Het was niet heel duidelijk dat dit bestond. Veel mensen in de buurt kennen De Jonge Krijger ook niet."

Via iemand bij de gemeente heeft hij gevraagd of het mogelijk was bij hen langs te gaan. Het was niet duidelijk of dit kon, omdat deze organisatie zicht niet richtte op mensen met een vluchtelingenachtergrond. Uiteindelijk nam hij contact op met Angelique van de Jonge Krijger.

Raafat kon bij Angelique van De Jonge Krijger terecht voor een gesprek.

"Ik heb de situatie aan haar uitgelegd. Het was lastig voor haar want zij had geen ervaring met studenten met een vluchtelingenachtergrond. De weg die ik moest volgen is anders dan standaardstudenten. Ik was bezig met [het leren van] Nederlands."

Toch kon Angelique Raafat helpen.

"Soms heb je het gevoel dat deze persoon jou snapt. Dat maakt het makkelijker. Dat helpt enorm. Toen ik bij haar de eerste afspraak had, had ik het gevoel dat zij mij begreep. Ondanks dat niet alles duidelijk voor haar was, omdat ik haar eerste vluchteling was. Het was echt gewoon een gevoel. En later was het waar."

De eerste vier maanden kreeg Raafat twee keer per week begeleiding. Deze bestond toen vooral uit het vinden van de opleiding die Raafat zou gaan volgen.

"Ik twijfelde over business IT management en internationale politiek. Dat heb ik samen met Angelique toevallig gevonden. Die studies spraken me aan, ik wist niet waarom, maar ik wilde iets internationaals. Ik wilde business IT gaan doen omdat er een grotere kans op werk was. Maar Angelique zei tegen mij je bent heel sociaal, je moet met mensen omgaan. Je kan misschien iets anders doen. Ik vond het een goed argument."

Nadat ze alles hadden geregeld was het contact met Angelique één keer per week, waarbij de begeleiding zich meer richtte op hoe het gaat.

“Angelique was meer dan een begeleider voor mij. Wij zijn later vrienden geworden. Zij is twee keer met mij mee geweest naar open dagen. Officieel mag het niet. Maar ze ging als persoon, niet als begeleider. Ze wist dat ik geen familie had hier.”

Door de persoonlijke begeleiding is Raafat erg positief over de ondersteuning vanuit De Jonge Krijger. Over de ondersteuning die Raafat eerder uit de gemeente kreeg is hij minder te spreken.

“Het is lastig om het systeem te verbeteren. Het is niet mijn begeleiders schuld. Hij is de contactpersoon en hij krijgt een opdracht. Maar je moet er rekening mee houden dat ik niet voor altijd uitkering wil krijgen. Ik wil een studie volgen en krijg dan studiefinanciering.”

Raafat heeft ook andere mensen in zijn omgeving in contact gebracht met Angelique, maar niet iedereen kon op dezelfde manier worden geholpen, vooral door taalproblemen.

“Ik ken mensen die heel slim zijn, die een opleiding kunnen volgen, maar door de taal toch moeite hebben. Ik weet niet of de gemeente op dit gebied iets kan bieden. Zij wilden heel graag een studie gaan volgen en Angelique heeft hen geholpen, maar door regels en taalproblemen was het voor hen moeilijk. Vooral als ze geen diploma, of een middelbare school diploma van hun eigen land hebben. Zij hebben besloten om iets anders te gaan doen.”

Als advies zou Raafat graag meegeven dat er meer gespecialiseerde kennis zou moeten zijn voor vluchtelingen die willen studeren.

“Op de site van de universiteit zie je de stappen van de standaard studenten, niet van vluchtelingen. Dat werkt als je hier bent opgegroeid, dan ken je de weg. Maar als je een vluchtelingenachtergrond hebt dan moet je je diploma laten waarderen en een toets doen. De weg is anders dan voor Nederlandse studenten. Je hebt iemand nodig die gespecialiseerd is op dat gebied.”

BIJLAGE 2 GEÏNTERVIEWDE PROFESSIONALS EN BELEIDSMAKERS

RMC-regio	Organisatie	Functie
Midden Brabant	Gemeente Tilburg	RMC Coördinator RMC consulent/trajectbegeleider Klantregisseur jongeren W&I Teammanager W&I en jongerenpunt Teammanager Leerplicht – RMC Beleidsmedewerker economie & arbeid Coördinator studentenbegeleiding en zorgcoördinator
	Puur Eefje	Coach
	Activeringshuis	Directeur
	Jongerenpunt / Midpoint Brabant	Coördinator / Programmamanager
Kop van Noord Holland	Kop van Noord Holland	RMC coördinator
	Gemeente Hollands kroon	Beleidsmedewerker participatie
	Gemeente Den Helder	RMC consulent/trajectbegeleider
Rijnmond Zuidoost	Rijnmond Zuidoost	RMC subregiocoördinator
	De Jonge Krijger	Directeur
		RMC consulent/Administratief medewerker (monitoring)
	Gemeente krimp aan den IJssel	Beleidsadviseur Sociaal Domein
	Albeda college	Docent en trajectbegeleider

BIJLAGE 3 VERSLAG CO-ONDERZOEKER

Mijn naam is XXX en ik ben 20 jaar. Op het moment studeer ik communicatie op Fontys. Op deze studiekeuze kwam ik echter niet zomaar. Voor deze studie heb ik namelijk (nadat ik mijn Havo diploma behaalde) een half jaar fysiotherapie gestudeerd. Ik kwam er al snel achter dat die studie niet voor mij was weggelegd. Via Fontys heb ik één gesprek gehad om erachter te komen wat dan wél bij mij zou passen.

Na een half jaar gewerkt te hebben was ik begonnen met de pabo. Dit heb ik een jaar gestudeerd, totdat ik erachter kwam dat ik absoluut geen docent op de basisschool wilde worden. Ik stopte net voor het einde van het studiejaar. Dat was dus mijn tweede studie waarmee ik stopte en daarom vond ik het moeilijk om een nieuwe studie te beginnen. Ik had het gevoel dat ik faalde.

Mensen in mijn omgeving hebben me toch het duwtje in de rug kunnen geven om weer vertrouwen in mezelf hierin te krijgen. Op dat moment besloot ik om contact op te nemen met het Jongerenpunt. Zij hebben mij uiteindelijk fijne ondersteuning kunnen aanbieden. Aan de hand van verschillende testen en meerdere gesprekken kwam ik erachter welke studie ik wilde gaan doen. Ik heb drie online gesprekken met hen gehad en dat was voor mij voldoende om mijn studiekeuze te maken.

Vanuit het Jongerenpunt werd ik gevraagd om mee te werken aan dit onderzoek. Binnen dit onderzoek was ik co-onderzoeker. Ik was aanwezig tijdens groepsinterviews en notuleerde hierbij of stelde vragen. Drie groepsinterviews waren hiervan online en twee fysiek. Vaak kon ik ook mijn mening geven over verschillende aanpakken van de interviews en mocht ik kijken vanuit het jongerenperspectief.

Het was een leerzame ervaring om hieraan mee te mogen werken. Ik vond het interessant om verschillende perspectieven te horen van zowel jongeren als professionals. Tijdens dit onderzoek leerde ik wat onderzoek doen is en hoe groepsinterviews te werk gaan. Opvallend vond ik dat groepsgesprekken zowel een discussie als een goed gesprek kunnen worden. Iedereen vindt wat anders en dat vond ik mooi om te horen, soms ook lastig. Ik merkte namelijk dat ik zelf een duidelijke mening had en ik vond het lastig om me soms te verplaatsen in mensen die juist iets heel anders vonden. Daarbij leerde ik de houding van de onderzoeker aan te nemen.

Het verschil tussen groepsinterviews met professionals en met jongeren vond ik zelf ook groot. Dat verwachtte ik echter niet. Met professionals is het gelijk ook formeel en tijdens dat interview had ik ook meer de rol van de jongere. Terwijl ik tijdens het interview met jongeren me veel meer kon verplaatsen in de rol van een co-onderzoeker.

Er was ook een verschil tussen de online en de fysieke groepsinterviews. Fysiek zorgt toch voor meer leefbaarheid. Hierbij zie je ook de reacties beter. Het notuleren ging wel beter tijdens de online gesprekken, omdat hierbij het gesprek meer volgens volgorde ging.

De vraagstelling van het onderzoek was of de ondersteuning van jongeren uitgebreid zou moeten worden naar jongeren mét startkwalificatie en van 16 tot en met 27 jaar. Toen ik hoorde dat dit nog niet aan de orde was, vond ik dat vreemd. Waarom zouden alleen jongeren ondersteuning nodig hebben bij school of werk wanneer zij geen startkwalificatie hebben? En waarom alleen tot de leeftijd 23 jaar? Uit ervaring weet ik dat er ook jongeren zijn met startkwalificatie die de hulp goed kunnen gebruiken. Ik ben het er dus mee eens dat dit moet worden uitgebreid naar jongeren met startkwalificatie tot 27 jaar.

Ik zou andere jongeren echt adviseren om ook eens aan de slag te gaan als co-onderzoeker. Het is namelijk een ervaring rijker en je leert om te gaan met verschillende perspectieven en meningen in een onderzoek. Ook leer je om je eigen mening hierin te vormen en deze ook buiten het onderzoek te laten.

BIJLAGE 4 UITVOERING RMC-TAKEN IN DE DRIE REGIO'S

Kop van Noord Holland

In de RMC-regio Kop van Noord Holland werken vier gemeenten samen in een Samenwerkingsnetwerk voor de onderdelen Leerplicht, RMC, voortijdige schoolverlaters (VSV) en Jongeren in Kwetsbare Positie (JKP). In dit netwerk zijn afspraken gemaakt over de ambities, het besturingsmodel en communicatiestructuur, gelijke werkprocessen, gezamenlijke vakapplicatie, intervisie en casuïstiekbespreking en een teamontwikkelingsplan. De professionals zijn echter in dienst van hun eigen gemeenten en voeren hun taak voor de eigen gemeenten uit, volgens het 'twee benenprincipe'. De uitvoering van de Leerplicht en RMC-taken verschilt tussen de vier gemeenten (Den Helder, Hollands Kroon, Texel en Schagen).

1) Den Helder

Den Helder werkt met een jongerenloket waar jongeren zonder én met startkwalificatie worden gesproken. In het *Jongerenpunt* in Den Helder zijn standaard onder andere de RMC-consulent, een consulent participatie en vertegenwoordiging van het ROC Kop van Noord-Holland aanwezig. Samen met de jongere werken zij aan het vinden van antwoorden op hun hulpvragen en richting geven aan hun toekomst.

Het Jongerenpunt streeft ernaar voor alle jongeren bereikbaar, zichtbaar en laagdrempelig te zijn. Startkwalificatie of leeftijd zijn geen beperkende factoren om hulp vanuit het Jongerenpunt te vragen en ontvangen. Naar eigen zeggen vormt het Jongerenpunt op deze manier de toegangspoort van waaruit hulpverlening en begeleiding wordt uitgezet. Zowel naar het voorveld, de gemeentelijke diensten, als naar specialisten. Het Jongerenpunt is erop gericht om jongeren binnen de eigen mogelijkheden te laten meedoen in de maatschappij. Ze hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- ➔ Het toekomstig en maatschappelijk (lange termijn) perspectief van de jongere staat centraal
- ➔ Specifieke aandacht voor alle leefgebieden
- ➔ Integrale samenwerking

2) Hollands Kroon

De RMC-consulenten van de gemeente Hollands Kroon zijn op dit moment onderdeel van het team participatie. Zij doen een gezamenlijke intake en monitoren jongeren tot 27 jaar. Zij werken daarnaast onder andere samen met de collega's van schulphulpverlening, inkomen, jeugd en Wmo. Hollands Kroon wil dit verder optimaliseren en heeft voor komend jaar een gezamenlijk budget voor de RMC-doelgroep bepaald en besloten aan de slag te gaan met de '[Doorbraakmethode](#)'. Omdat specifiek voor de doelgroep 16-27 jaar er veel overgangen in wetten en regelgeving zijn en veel kan plaatsvinden op verschillende leefgebieden, vinden zij het bovendien belangrijk om vanuit één integraal punt samen te werken en dit te doen vanuit de taal en de belevingswereld van jongeren.

De gemeente Hollands Kroon streeft ernaar om hierbij eenzelfde werkwijze te ontwikkelen als de gemeente Den Helder waarin integraal wordt samengewerkt vanuit één centraal punt, ook met externe partners. Doordat Hollands Kroon echter grotendeels uit plattelandsgebied bestaat en afstanden deze vorm bemoeilijken ontwikkelen zij als alternatief een digitaal jongerenloket. Deze zal zich ook richten op jongeren tot 27 jaar, met en zonder startkwalificatie.

3) Schagen en Texel

De gemeenten Schagen en Texel werken met wijkteams waarin RMC participeert. Zowel de gemeente Schagen als Texel maken geen onderscheid in doelgroepen. Vragen van burgers worden vanuit de verschillende wijkteams beantwoord. De toegang van het wijkteam heeft

algemene kennis over wet- en regelgeving binnen het sociaal domein en doet telefonisch al een brede uitvraag. Als er vervolgens een huisbezoek wordt gepland en daarbij het vermoeden is dat het om leerplicht of RMC-problematiek gaat, dan gaat er een wijkteamconsulent heen met een specialisatie op dit onderdeel. Deze consulent doet vervolgens een breed onderzoek naar de leefgebieden, dus ook buiten het onderwijs om, waar hulpvragen liggen en mogelijkheden om de inwoner een stap verder te helpen. Dit kan zijn in het meedenken over oplossingen in de eigen omgeving, gebruik maken van voorzieningen of specialistische hulp wanneer dit nodig is. De samenwerking in het wijkteam wordt naar eigen zeggen als een toevoeging ervaren omdat er een breder beeld komt van de casuïstiek. Daarnaast zijn er duidelijke afspraken gemaakt over proces- en casusregie.

Tilburg

Voorheen vielen jongeren van 23 jaar of ouder en jongeren met een startkwalificatie buiten de dienstverlening van het RMC in de stadsregio (gemeente) Tilburg. Omdat de gemeente van mening is dat RMC-dienstverlening ook voor deze jongeren de kansen op doorontwikkeling vergroot hebben zij het nu anders ingericht. Om dit mogelijk te maken heeft de regio hier nu eigen (VSV-)middelen voor ingezet, aangezien er geen centrale middelen voor beschikbaar zijn.

Alle jongeren, van 18 tot en met 27 jaar, zonder én met startkwalificatie, kunnen nu terecht bij één loket. Hier werken RMC-trajectbegeleiders en 'klantregisseurs jongeren' van de afdeling werk en inkomen (W&I) samen. Deze jongeren kunnen, afhankelijk van de hulpvraag en de behoefte, zowel worden geholpen door RMC als door W&I. Klantregisseurs en RMC-trajectbegeleiders kunnen jongeren ook bij elkaar aanmelden, met een warme overdracht, of elkaar vragen aan te schuiven bij gesprekken met de jongere. Ook jongeren met een startkwalificatie en met een onderwijsvraag kunnen gebruik maken van alle middelen die beschikbaar zijn vanuit de RMC-trajectbegeleider, zoals interesse-, capaciteiten-, studie- of beroepskeuzetests. Voor het motiveren en activeren van een jongere kan een workshopprogramma (BOOST013) worden ingezet. Ook helpt de RMC-trajectbegeleider, indien van toepassing, de jongere onder andere bij de aanmelding voor een opleiding, de aanvraag van studiefinanciering en bijvoorbeeld het vinden van een BBL-leerbaan middels BOOST-BBL.

Rijnmond Zuidoost

De uitvoering van de RMC-taken in de regio Rijnmond Zuidoost wordt uitbesteed aan een externe partij, 'De Jonge Krijger', en wordt door deze partij regionaal uitgevoerd. De dienstverlening van De Jonge Krijger is beschikbaar voor alle jongeren, dus ook met startkwalificatie en jongeren ouder dan 22.

De uitvoering van de RMC-taken is in de regio ingedeeld in vier fasen:

1) Meldfase

Voor de wettelijke RMC-doelgroep (tot 23 zonder startkwalificatie) geldt dat DUO, mbo-onderwijsinstellingen, ketenpartners, jongeren zelf of de ouders/verzorgers en het voortgezet onderwijs belangrijke bronnen zijn in de meldfase, maar de Jonge Krijger heeft ook proactief contact met bijvoorbeeld leerplicht zodat jongeren die bijna 18 worden en dreigen uit te vallen in beeld zijn en benaderd kunnen worden. De Jonge Krijger ontvangt jaarlijks ongeveer 800-1300 meldingen. Ze bereiken naar eigen zeggen met hun aanpak ongeveer 80 procent van de vsv'ers. Voor jongeren tussen 23 en 27 of met startkwalificatie geldt vooral dat zij via aanmelding bij De Jonge Krijger terechtkomen. Dit gebeurt bij ongeveer 50 procent, met goedkeuring van de jongere, doordat zij intern doorverwezen worden naar De Jonge Krijger, via bijvoorbeeld 'opsporing oud-vsv'ers' bij het werkplein. De coaches van De Jonge Krijger staan ook actief in contact met het lokale netwerk en krijgen op die manier veel jongeren via bijvoorbeeld vluchtelingenwerk, het wijkteam of klantmanagers aangemeld (ongeveer 40 %). De overige jongeren (ongeveer 10 %) melden zichzelf aan of worden via ouders of verzorgers aangemeld. In alle zes de gemeenten doet

De Jonge Krijger veel aan PR, waardoor ook jongeren zelf of hun ouders De Jonge Krijger benaderen, waaronder dus ook jongeren met een startkwalificatie.

2) Benadering

De Jonge Krijger werkt in de benadering zoveel mogelijk outreachend: ze zoeken actief contact in de vorm van meerdere brieven en huisbezoeken. Wanneer het contact is gelegd achterhaalt De Jonge Krijger wat de jongere op dat moment doet en wordt deze in eerste instantie direct gestimuleerd weer naar school te gaan als deze nog geen startkwalificatie heeft. Na dit eerste contact wordt binnen een week een intake ingepland. Hier wordt een plan van aanpak opgesteld met daarin het doel, de te nemen stappen en een tijdsplan. De Jonge Krijger gaat hierbij sterk uit van wat de jongere zelf wil. Dat vergroot volgens hen de motivatie van jongeren.

3) Begeleiding

De trajectbegeleiding die volgt is voor jongeren zonder startkwalificatie doorgaans gericht op het behalen van die startkwalificatie. Voor jongeren met startkwalificatie kan dit zowel gericht zijn op doorontwikkeling via een vervolgopleiding als op bemiddeling naar werk. Wanneer de hoogst haalbare opleiding is behaald is de begeleiding, ook voor jongeren zonder startkwalificatie, gericht op bemiddeling naar werk. Als een jongere vooral zorgvragen heeft, dan zorgt De Jonge Krijger voor een warme overdracht naar Wmo en GGZ.

4) Nazorg

Wanneer de jongere met een opleiding of (leer)werkplek is gestart houdt De Jonge Krijger nog drie maanden contact (minimaal tweewekelijks) met de jongere. De risico-inschatting op uitval die de coach maakt bepaalt de intensiteit van het contact. De coach verzorgt ook een nazorgtraject op maat, bijvoorbeeld gericht op studieplanning of jobcoaching. De jongere wordt hierna nog 6 maanden gevolgd middels registratie. Jongeren die zijn overgedragen aan Wmo of GGZ worden na drie en na zes maanden gebeld om te vragen hoe het gaat.